

Бессарабії. Вони були передані Румунії. Проте Україна та Росія не визнали законності цих рішень. Визнання незалежності УНР країнами Антанти й одержання від них допомоги було неможливо після втрати Директорією УНР влади над більшістю українських земель у 1919 році [1].

Отже, спроби української делегації добитися міжнародного визнання УНР і заручитися підтримкою держав Антанти закінчилися невдачею. На Паризькій мирній конференції Україна виступала не як суб'єкт, а об'єкт міжнародної політики, як поле для інтересів інших держав. Головні творці післявоєнної карти Європи — лідери Великобританії, Франції та США проігнорували законне право українського народу на державну самостійність.

Список використаних джерел і літератури

1. Гушуляк І. Л. «Українське питання» на Паризькій мирній конференції 1919 р.
URL : <http://www.spas.net.ua/index.php/library/article/207>.
2. Дацків І. М. Українське питання на Паризькій мирній конференції. Наукові записки: Серія «Історія». 2007, №19. С. 184–190.
3. Литвин М. М. Історія ЗУНР / М. М. Литвин, К. І. Науменко. Львів: Олір, 1995. 368 с.

Щербаков Ігор

«УКРАЇНСЬКЕ ПИТАННЯ» У ВЕРСАЛЬСЬКІЙ СИСТЕМІ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

У статті йдеться про роботу Паризької мирної конференції 1919-1920 років та особливості розгляду на ній «українського питання», міститься аналіз позицій провідних держав щодо незалежності України та причини схвалення конференцією антиукраїнських рішень.

Ключові слова: *Паризька мирна конференція, США, Франція, Великобританія, Польща, «українське питання», делегація УНР та ЗУНР. This paper includes information about the work of Paris Peace Conference 1919-1920 and features of consideration of «Ukrainian question». It includes the analysis of positions of core players about Ukrainian independence and reasons for approval «anti-Ukrainian» decisions on the conference.*

Keywords: *Paris Peace Conference, USA, France, UK, Poland, «Ukrainian question», UPR's and WUPR's diplomacy delegation.*
По завершенні Першої світової війни та розпаду Російської імперії українська нація отримала вперше за декілька століть можливість створити власну незалежну й суверенну державу. Проте, як відомо, зовнішньополітичні пріоритети УНР не були сталими: від орієнтації на Антанту, згодом на Четверний блок й окупації українських земель німецькими та австро-угорськими військами до союзу з Польщею. Після повалення гетьманату УНР була проголошена демократичною,

нейтральною республікою, готовою до співпраці з іншими державами на основі «14-ти пунктів» В.Вільсона.

У цьому контексті найголовніше завдання молодій Українській державі полягало у міжнародному визнанні своєї незалежності. Це повинно було статися на Паризькій мирній конференції, яка юридично оформляла результати війни, ухвалювала договори з переможеними державами та продукувала нові принципи повоєнних міжнародних відносин.

Проблематика набуття Україною сто років тому соборності й незалежності та причин втрати їх залишається у науковому та практичному сенсі та сьогодні актуальною, особливо у світлі відкритої російської агресії та загарбання РФ українських територій. «Українське питання» на Паризькій мирній конференції вивчалось низкою вітчизняних науковців [1; 2; 3; 4; 5; 6]. Водночас нагальним залишається подальше дослідження різних аспектів «української справи» із залученням нових джерел та документів. Після поразки Гетьманської держави П. Скоропадського влада переходить до уряду Директорії, який проголошує Акт злуки ЗУНР і УНР (22.01.1919). Попри внутрішньополітичні проблеми (соціальна напруженість, неможливість повноцінного контролю над українськими територіями тощо), представники УНР і ЗУНР починають шукати порозуміння із країнами Антанти у питаннях власної соборності та державності. Було прийняте рішення делегувати українських представників на Паризьку мирну конференцію, на якій українські дипломати повинні були заручитися підтримкою міжнародної спільноти в таких питаннях: визнання міжнародної правосуб'єктності нашої держави, отримання військової та політичної допомоги від західних держав у боротьбі з більшовицькою Росією та розв'язання проблеми територіальних претензій Польщі щодо українських земель. [3]

Передовсім з'ясуємо, у якому статусі перебувала українська делегація, яка прибула на Паризьку конференцію без формального запрошення. Делегація УНР було віднесено до групи країн, не ворожих Антанті, але яких водночас не визнавали самостійними. Цей статус не дозволив українській делегації брати офіційну участь у міжнародних переговорах.

Наступний важливий момент – склад делегації (понад 75 осіб від ЗУНР і УНР) та неузгодженість позицій представників від кожної із зазначених сторін. Українські дипломати часто робили заяви, які суперечили одна одній, не виробили спільної тактики. Член делегації М. Рудницький згадував: «Кожний мав цифри, дати, дані, «факти» — «в голові» і не диво, що чужинці не раз чули або вичитували на папері щось зовсім інше від різних українських делегатів»[5, с.149]. Цікаво, що питання соборності України звучало надто епізодично, у той час як приналежність Західної України була предметом тривалих розмов і дискусій.

Відсутність, певною мірою, повноцінного дипломатичного досвіду українських представників і незнання жодним із них французької мови сприймалась з боку іноземних дипломатів як непрофесіоналізм. Секретар делегації М. Рудницький, характеризуючи склад представників від УНР і ЗУНР, зазначав, що «вони приїхали у Париж, як новачки, не знаючи терену праці, позбавлені всяких зв'язків, віруючи, щодо самої «чистоти» справедливої справи» [5, 149]. Нагадаємо, що 20 січня 1919 року на конференцію прибув від УНР лише Григорій Сидоренко із секретарем, а всі інші делегати потрапили на конференцію 17 квітня. Доповідь українська сторона зробила на третій тиждень роботи конференції у формі чи то прохання, чи то заклику допомогти українцям, і не отримала бажаного результату. Через таку самопрезентацію делегації та необізнаність у дипломатії українські вимоги також не сприймалися західними державами серйозно.

Більшість дослідників погоджується з тезою, що країни-переможці, які заправляли справами на конференції, були зацікавлені у розв'язанні інших питань – польського та російського, а українські інтереси залишалися поза їхньою увагою. Яскраве свідчення тому – карт-бланш Польщі на загарбання Східної Галичини та Західної Волині влітку 1919 року. І це у той час, коли вже працювала Паризька мирна конференція й українська делегація була на ній присутня... [1, 236-238]

Документи свідчать, що керівництву західних держав бракувало правдивої інформації про українські справи, воно перебувало у полоні політичних наклепів та інсинуацій стосовно міцності державницьких ідей і самостійності України. До того ж поляки провадили на Заході потужну антиукраїнську пропаганду: звинувачували українців у більшовизмі, у зв'язках з німцями, у жорстокому поводженні з польським населенням, у нездатності управляти своєю державою тощо. Інформаційна агітація та сфальшована пропаганда польської делегації щодо проблем на території України, геополітичні інтереси Франції, страх, щодо поширення більшовизму на території Європи сформували загалом антиукраїнську позицію країн Антанти. Кожна держава переслідувала свої інтереси та цілі, що були значно важливіші, аніж українська соборність. Французи на Паризькій конференції намагались усіма можливими способами ослабити позиції Німеччини. Звідси втрата Росії як союзника зумовила Францію підтримати Польщу у створенні нею власної держави. Велика Британія намагалась зберегти статус імперії. США, очолювані В. Вільсоном, намагались впровадити новий міжнародний порядок на своїх же принципах. Пасивність США і Великобританії щодо українського питання зумовила повну відсутність розуміння геополітичної проблеми нашої держави. Дії Сполучених Штатів були досить двоїстими, зважаючи на їх бажання впровадити принцип націй на самовизначення. Америка прийняла позицію Франції щодо підтримки поляків у створенні їх держави як форпосту у боротьбі з більшовизмом. Вудро Вільсон виступив з

наступною заявою, що була віддзеркаленням спільної позиції країн-членів Антанти : «Ми маємо вибрати між двома політиками: необхідно або поступитися в певних пунктах польській громадській думці, щоб забезпечити збереження при владі Падеревського, який має нашу довіру, або твердо дотримуватися принципів, які ми проголосили. Повна непримиренність із нашого боку буде мати результатом революцію в Польщі». Цією заявою, фактично, було проігноровано будь-які намагання української делегації розв'язати територіальну суперечку з Польщею, що означало порушення одного із пунктів славетних «14 пунктів» В. Вільсона, а саме — принципу націй на самовизначення. [5, 154-155; 3, 269]

Таким чином, підсумовуючи вище мовлене, зазначимо, що «українське питання» стало розмінною монетою у політичній грі світових держав під час повоєнного територіального розмежування: УНР не було визнано самостійною й незалежною державою; її території завдяки санкціям західних держав були загарбані Росією, Румунією, Чехословаччиною та Польщею.

Список використаних джерел і літератури

1. Дацків І.Б. Діяльність дипломатичної делегації ЗУНР на Паризькій мирній конференції. Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність: зб. наук. пр.. Львів, 2009. Вип. 18. С. 346-352.
2. Кучик О.С., Заяць О. А. Зовнішня політика України навч. посіб. К. : Знання, 2010. С. 190-207.
3. Я. Й. Малика, М. З. Мальського. Україна в міжнародних відносинах ХХ ст.. Л.: Вид. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2004. 372 с.
4. Павлюк О. Дипломатія ЗУНР (ЗОУНР). Нариси з історії дипломатії України. К., 2001. С. 358–377.
5. Тимченко Р. Українські дипломати на паризькій мирній конференції . Український історичний збірник. вип. 16, 2013. С. 147-161.
6. Городня Н. Їм були потрібні сильні союзники. Українське питання на Паризькій конференції 1919 року. Політика і час. 1995. №11. С.6-19.

Бондарчук Ярослав

РОСІЙСЬКЕ ПИТАННЯ НА ПАРИЗЬКІЙ МИРНІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ

Стаття присвячена аналізу «російського питання» на Паризькій мирній конференції та спробам його вирішення зі сторони країн Антанти. Особливу увагу у статті приділено трьом спробам розв'язувати цю проблему безкровним шляхом та дипломатичним діям навколо них.